

Päivi Tiiponen

Viite: Lausuntopyyntö ympäristöministeriön asetukseksi alueidenkäytön pysyvistä yksilöivistä tunnuksista VN/33714/2022

Kuntaliiton lausunto ympäristöministeriön asetukseksi alueidenkäytön tietojen pysyvistä yksilöivistä tunnuksista

Suomen Kuntaliitto ry. kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta ympäristöministeriön asetukseksi alueidenkäytön tietojen pysyvistä yksilöivistä tunnuksista.

YLEISTÄ

Pysyviä yksilöiviä tunnuksia tarvitaan, jotta eri viranomaisten järjestelmissä oleva sama tieto voidaan identifioida keskenään ja jotta alkuperäiset päätösasiakirjat ja muut yksilöivillä tunnistetuilla varustetut tiedot voidaan tarvittaessa jäljittää. Jotta tunnuksista saataisiin irti niiden tarkoittama hyöty, tulisi kansalliset tunnuksot ottaa käyttöön paitsi kaikissa Suomen kunnissa, myös kaikkien niiden viranomaisten järjestelmissä, joissa on tarpeen jatkuvasti hyödyntää kunnan tuottamia kaava-, tonttijako- ja muita päätöstietoja. Kuntien tehtävissä syntyviä kaavadokumentteja ja digitaalisia aineistoja hyödyntävät mm. Verohallinto, Maanmittauslaitos, Suomen ympäristökeskus, Ely-keskukset sekä tuomioistuimet. Kuntien tehtävien kannalta olisi tärkeää aikaansaada toimivat kaksisuuntaiset tietovirrat erityisesti Verohallinnon ja Maanmittauslaitoksen kanssa.

Tonttijakotietojen hallinnoinnissa tulee huomioida, että rekisteritontit kirjataan Maanmittauslaitoksen Kiinteistötietojärjestelmään. Siksi Kuntaliitto pitää tärkeänä, että tonttijaon digitaaliset prosessit yksilöivine tunnuksineen integroituvat jatkossa myös Maanmittauslaitoksen KTJ:ään, muutoin tonttijakoihin liittyvän yksilöivän tunnuksen käyttöönotto ei ole tarkoituksenmukaista.

Kunnilla on kokemusta yksilöivien tunnusten käyttöönotosta. Esimerkiksi pelkästään pysyvän rakennustunnuksen (PRT) käyttöönotto kunnissa oli kustannuksiltaan miljoonien eurojen hanke.

Kun huomioidaan kaikki kuntien käyttämät asianhallintajärjestelmät ja kuntien rakennetun ympäristön kuntarekisterijärjestelmät, on asetuksessa mainittujen yksilöivien tunnusten käyttöönotto varsin laaja ja kunnille merkittäviä kustannuksia tuottava hanke.

ASEMA- JA YLEISKAAVAN LAINVOIMAINEN KAAVADOKUMENTTI LÖYTY KUNNASTA

Asema- ja yleiskaavoitus kuuluvat kuntien lakisääteisiin, itsenäisiin tehtäviin. Asema- ja yleiskaavat hyväksytään kunnan hallintosäännössä määrättyssä kunnan toimielimessä ja kuntien yhteinen yleiskaava kuntien yhteisessä toimielimessä. Kaava tulee voimaan, kun sitä koskevat mahdolliset valitukset on käsitelty. Voimaantullut kaava ja siihen liittyvät asiakirjat liitedokumentteineen ja selvityksineen tallennetaan kunnan asianhallintajärjestelmään ja edelleen kunnan ylläpitämään arkistoon. Asema- ja yleiskaavoihin liittyvien asiakirjojen *alkuperäinen, lainvoimainen* versio löytyy siis aina kunnasta.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin 24.2.2023 hyväksytyn muutoksen myötä yleiskaavat ja asemakaavat laaditaan jatkossa valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa. Tietomalli toimii jatkossa teknisenä työkaluna kunnan ja maakunnan kaavanlaadinnan prosesseissa. Kaavatietomallin tietosisältö tulostetaan jatkossakin lopuksi pdf-dokumentiksi, joka toimii päätöksenteon virallisena asiakirjana.

Kunnissa pysyvä valtakunnallinen tunnus otetaan käyttöön kunnan käyttämän tunnuksen rinnalle, jolloin kunnan jo tähän saakka tuottamat kaavat sekä tulevat kaavat voidaan hallinnoida kunnassa samassa kokonaisuudessa ja lukuisat päätökset, joissa aikaisempiin kaava-aineistoihin viitataan, voidaan edelleen jäljittää sujuvasti. Tietojen löytymiseksi jatkossa myös kansallisten tunnusten avulla, tulee kaikkiin kuntien käyttämiin asianhallintajärjestelmiin sekä kaikkiin kuntien käyttämiin rakennetun ympäristön kuntarekisteriohjelmistoihin lisätä uudet kentät valtakunnallisia tunnuksia varten.

TUNNUKSEN MUOTO

Asetusehdotuksen mukaan pysyvä yksilöivä alueidenkäytön tunnus muodostettaisiin kaksikirjaimisesta etuliitteestä, yhdysmerkistä ja kuudesta numerosta. Etuliitteessä käytettäisiin kirjainyhdistelmiä AK, YK, MK, TJ, RJ ja RK. Kutakin luokkaa kohden olisi siis käytettävissä 999 999 eri tunnusta. Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa tunnuksen ehdotettuun muotoon. Tunnuksista puuttuu kuitenkin oma tunnus ranta-asemakaavalle. Ranta-asemakaavoja, joilla ohjataan ranta-alueiden maankäyttöä ja joita voi laatia myös maanomistaja, tulee voida hallinnoida myös valtion järjestelmissä omana ryhmänään.

Kullakin kunnalla on vain yksi voimassa oleva rakennusjärjestys, joka on tyypillisesti voimassa useita vuosia. Kuntaliitto katsoo, että kaavahankekohtaisten sekä rakennusjärjestyskohtaisen (kohdat 1-3 sekä kohta 5) tunnusten haku valtakunnallisesta järjestelmästä ei tuota kohtuutonta lisätyötä kunnille.

Tonttijaon ja kunnan päätösten osalta tulee kuitenkin huomioida vielä alla kuvatut näkökohdat:

TONTTIJAON TUNNUKSET

Asemakaavassa tonttijako voidaan osoittaa joko ohjeellisena tai sitovana. Sitova tonttijako voi vahvistua joko kaavan yhteydessä tai erillisenä tonttijakona. Sitovan tonttijaon oikeusvaikutus on sama, tehtiin se sitten erillisenä tai kaavan yhteydessä. Erillinen tonttijako on aina sitova.

Asetusluonnoksen mukaan etuliite TJ annetaan, kun on kyse *erilliselle* sitovalle tonttijaolle annettavasta tunnuksesta. Jotta sitovien tonttijakojen tiedonhallinta huomioidaisiin kokonaisuutena ja jotta yksilöivien tunnusten käyttöönotto sitoville tonttijaolle olisi ylipäättään tarkoituksenmukaista, tulisi tunnukset antaa *kaikille* sitoville tonttijaolle riippumatta siitä, onko tonttijako tehty erillisenä vai kaavan yhteydessä.

Tonttijakoja voi olla samassa kaavassa kymmeniäkin. Ei olisi tarkoituksenmukaista, että kunta hakisi tonttijakoja varten kymmeniä kohdekohtaisia tunnuksia Suomen ympäristökeskuksen järjestelmästä. Ei olisi myöskään tarkoituksenmukaista, että tietomalleja ajettaisiin edestakaisin järjestelmästä toiseen tunnusten antamiseksi. Kohdekohtaisten tunnusten käytössä tulee noudattaa periaatetta, että *tietomallin tietosisältö syntyy tunnuksineen kunnassa* ja tämän jälkeen tietoja julkaistaan alkuperäisen mukaisina rajapintojen kautta muiden viranomaisten järjestelmiin. Tonttijakojen tunnukset tulee hoitaa *ohjelmallisesti* kunnan ohjelmiston ja Ryhti-järjestelmän välillä.

Olisi periaatteessa mahdollista, että kunta johtaisi tonttijaon tunnuksen itse käyttäen tunnuksen runkona kunnanumeroa, kaavanumeroa ja kunnan antamaa järjestysnumeroa. Näin menetellen tonttijaot voitaisiin tuottaa kokonaisuudessaan kunnan järjestelmässä ilman kohdekohtaisten tunnusten hakemista toisen viranomaisen järjestelmästä.

Toteutettiin sitovan tonttijaon tunnuksen antaminen miten tahansa, tulisi huolellisesti pohtia ja testata tunnusten hallinnoinnin prosessia myös kaavamuutos- ja tonttijakomuutostilanteessa sekä tonttijaon prosessia kokonaisuudessaan ja liityntäpintoja Maanmittauslaitoksen Kiinteistötietojärjestelmään.

TUNNUKSET KUNNAN PÄÄTÖKSILLE

Asetusehdotuksen kohdan 6 mukaan valtakunnallisia tunnuksia annettaisiin myös kunnan erillisellä päätöksellä määrätyle asemakaavan tai yleiskaavan rakennuskiellolle tai yleiskaavan toimenpiderajoitukselle. Nämä päätösdokumentit ovat kunnissa pääsääntöisesti kunnan asianhallintajärjestelmään tallennettavia pdf-dokumentteja, eivät tiettyyn sijaintiin liittyviä tietomalleja. Jotta Ryhti-järjestelmään tallennettavia kunnan päätösdokumentteja vastaavat alkuperäiset päätösdokumentit voidaan jäljittää jatkossa helposti, tulee päätösten yksilöivä tunnus ottaa käyttöön kaikissa kuntien käytämissä asianhallintajärjestelmissä.

MUUT HUOMIOT

RYTJ-lain 6 §:ssä on säädetty: 'Pysyvä yksilöivä tunnus annetaan, kun tiedot toimitetaan ensimmäistä kertaa rakennetun ympäristön tietojärjestelmään'. Ilmaisuu antaa kuvan, että tunnukset annetaan vain Ryhti-järjestelmään tallennettavaan versioon. Kuntaliitto huomauttaa, että kaavan ja kunnan päätösten *alkuperäinen* versio on kunnassa. Ryhti-järjestelmän ja muiden valtion organisaatioiden käyttämien järjestelmien kannalta on erittäin tärkeää, että yksilöivät tunnukset otetaan käyttöön kunnan järjestelmissä, joissa ko. tietojen alkuperäiset asiakirjat sijaitsevat.

Kunnan tulee voida hakea kaavan hankekohtainen tunnus Ryhti-järjestelmästä milloin tahansa. Järjestelmä tarjoaisi kunnalle seuraavan vapaana olevan tunnusnumeron. Kunta tallentaa yksilöivän tunnuksen vireille tulleen kaavan tietomalliin, jonka jälkeen yksilöivä tunnus kulkee tietomallissa mukana koko kaavoitusprosessin ajan.

Suomen Ympäristökeskus on aiemmin esittänyt, että kunta tallentaisi kaavatietomallin Ryhtiin, joka palauttaisi tietyt arvot kunnan tuottamaan tietomalliin. Kuntaliitto ei kannata kunnan tehtävissä syntyvien tietomallien ajamista eri viranomaisien järjestelmästä toiseen. Prosessissa tulee noudattaa periaatetta, että kunnan päätösvaltaan kuuluvat tiedot syntyvät koko tietosisällöllään kunnassa, josta tietoa julkaistaan sellaisenaan valtion järjestelmiin.

Tunnusten käyttöönotto tulee toteuttaa *ohjelmallisesti* ja niin, ettei tunnusten hakemisesta koidu liian suurta lisätyötä kunnille. Valtakunnallisen tiedonhallinnan toteutuksissa tulee etsiä ratkaisuja, jotka keventävät ja sujuvoittavat prosesseja - eivät tuo turhaa lisätyötä tai jopa lisää 'käsityötä' kuntien itsenäisiin tehtäviin.

SUOMEN KUNTALIITTO

Päivi Tiihonen

Erityisasiantuntija / Rakennetun ympäristön digitalisaatio